25/01/2021

Η τελευταία Θεία Λειτουργία στο Γκέλβερι

/ Επικαιρότητα

Οι ιδιαίτερες υγειονομικές συνθήκες λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού δε επιτρέπουν φέτος στον προσφυγικό ελληνισμό της Καβάλας και της ευρύτερης περιοχής της ανατολικής Μακεδονίας να γιορτάσει τη μνήμη του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, αποτίοντας την οφειλόμενη τιμή στο σεπτό σκήνωμά του που φυλάσσεται στον ιερό προσκύνημα του Αγίου Γρηγορίου στη Νέα Καρβάλη, 10 χιλιόμετρα ανατολικά από την πόλη της Καβάλας.

Φέτος, ο εορτασμός είναι λιτός, όπως επιβάλλουν τα μέτρα κατά της εξάπλωσης του κορωνοϊού, χωρίς λιτανείες, χωρίς πολυπληθείς λατρευτικές εκδηλώσεις, χωρίς τάματα και χωρίς την παραδοσιακή εμποροπανήγυρη στην πλατεία του προσφυγικού οικισμού της Νέας Καρβάλης.

Ο εορτασμός του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου κάθε χρόνο τέτοια μέρα ξυπνάει μνήμες του παρελθόντος που παραμένουν ακόμα ζωντανές κι ας έχει περάσει σχεδόν ένας αιώνας από εκείνη τη μαρτυρική μέρα που οι προγονοί των σημερινών Καπαδοκών εγκατέλειψαν με πόνο ψυχής και δάκρυα στα μάτια τις πατρογονικές τους εστίες.

Οι μνήμες αυτές, μαζί με το μουσείο Καπαδοκικού Ελληνισμού που λειτουργεί σήμερα στη Νέα Καρβάλη αποτελούν σημεία αναφοράς της ζωής που άφησαν πίσω τους οι πρόσφυγες από το Γκέρλβερι της Μικράς Ασίας και εγκαταστάθηκαν στη Νέα Καρβάλη της Καβάλας.

Η τελευταία Θεία Λειτουργία στο Γκέλβερι

Τα λείψανα του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου αποτελούν το σημαντικότερο ιερό κειμήλιο που έφεραν μαζί τους και παρά το γεγονός ότι οι μαρτυρίες αναφέρουν πως μέσα στη λειψανοθήκη φυλάσσονται και λείψανα των μελών της οικογένειας του Αγίου (εξάλλου κάποια λείψανα φυλάσσονται στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και κάποια άλλα σε μονές του Αγίου Όρους), εντούτοις η μακρά ιστορική παράδοση και η βαθιά πίστη των προσφύγων θέλουν στη Νέα Καρβάλη να βρίσκεται ολόκληρο το σκήνωμα του Αγίου. Επιπλέον, ο ναός που σήμερα φυλάσσεται το λείψανο του αγίου είναι πιστό αντίγραφο του ιερού ναού του Αγίου Γρηγορίου που βρίσκεται στο Γκέλβερι της Μικράς Ασίας.

Μια από τις σημαντικότερες μαρτυρίες που διασώθηκαν μέχρι τις μέρες μας είναι αυτή της αείμνηστης Πολυξένης Κατραντζή, που υπάρχει καταγεγραμμένη στο Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών κι έχει καταχωρηθεί στο έντυπο «Η Έξοδος», τόμος β’, που εκδόθηκε στην Αθήνα το 1982 και αναφέρει μεταξύ άλλων:

«Κάναμε την τελευταία λειτουργία. Βάλαμε σε κάσες το λείψανο του Γρηγορίου Θεολόγου, τις εικόνες, τους πολυέλαιους και τα καντήλια των εκκλησιών. Όσα εικονίσματα ήταν παλιά τα θάψαμε στο νεκροταφείο. Τα πράγματά μας τα φορτώσαμε σε καμήλες και τα στείλαμε στη Μερσίνα. Αύγουστος μήνας ήταν όταν βγήκαμε από το χωριό. Μπήκαμε σε αραμπάδες και τραβήξαμε κατά το Άκσεραϊ. Οι Τούρκοι του Γκέλβερι έκλαιγαν και μας παρακαλούσαν να μη φύγουμε. Στο δρόμο βγήκαν μπροστά στον αραμπά μας Τούρκοι από τα χωριά Περίστρεμμα, Κοτιούκ και Κιζίλκαγια και μας σταμάτησαν. Ο άντρας μου τους πουλούσε μανιφατούρα βερεσέ και μας χρωστούσαν λεφτά. Ύστερα από τον αλωνισμό ξεπλέρωναν τα χρέη τους δίνοντας καρπό. Τι να το κάνουμε όμως το στάρι, αφού φεύγαμε! Έβαλαν οι Τούρκοι στα στόματα των τριών παιδιών μου μπουκιές από πίτες με τυρί και μέλι και τα παρακαλούσαν: – Φάτε και πέστε χελάλ! Να χαρείτε, πέστε

χελάλ. Δε θέλανε να έχουν βάρος στη συνείδησή τους πως έφαγαν το δίκιο των ορφανών παιδιών μου. Ορμήνεψα τα παιδιά μου να φαν τις μπουκιές και να πουν: – «Χελάλ ολσούν» (ας γίνει χάρισμα). Σαν τ’ άκουσαν αυτό οι Τούρκοι, μας αγκάλιαζαν και μας φιλούσαν από τη χαρά τους. […].

»Ταξιδεύαμε τέσσερις μέρες στη θάλασσα. Μια μέρα βλέπουμε ξαφνικά να βγαίνει καπνός από το αμπάρι. Είχε σκάσει το καζάνι, όπως έλεγαν. Οι γυναίκες τσίριζαν και τα παιδιά έκλαιγαν. Άλλοι έκαναν την προσευχή τους. Λέγω τότε του πατέρα μου: – Πατέρα, θα πετάξω τα παιδιά στη θάλασσα και ύστερα θα πέσω κι εγώ. Καλύτερα να πνιγούμε, να γίνουμε μάρτυρες, παρά να καούμε ζωντανοί. Ευτυχώς κάποιος βούλωσε την τρύπα του καζανιού. Είπαμε τότε πως έκανε το θαύμα του ο Γρηγόριος Θεολόγος, γιατί είχαμε μαζί μας το λείψανό του.

»Όταν φτάσαμε στο Καραμπουρνού της Θεσσαλονίκης, μας έκαναν καραντίνα. Μείναμε κάπου δυο βδομάδες στα σύρματα […] Απ’ εκεί μας πήγαν στην Καβάλα.[…]».

Τα πρώτα χρόνια στη νέα πατρίδα

Λόγια που φανερώνουν το μεγαλείο του ανθρώπου αλλά και τον μεγάλο πόνο του ξεριζωμού. Τα πρώρα χρόνια της έλευσης τους στην Καβάλα, οι πρόσφυγες κατασκεύασαν ένα παράπηγμα για εκκλησία προκειμένου να βάλουν εκεί μέσα τα λείψανα του αγίου και τα κειμήλια που έφεραν μαζί τους.

«Εν ξύλινο παράπηγμα, αρκετά ευρύχωρον, χρησιμεύει ως εκκλησία της κοινότητος… ιεραί εικόνες θεομητορικαί και αρχαιολογικής αξίας είναι σχεδόν τελείως κατεστραμμέναι υπό της υγρασίας, των υδάτων και των χιόνων.[…] Επί πλείστων των εικόνων έχει επικαθίσει τοιούτον στρώμα μούχλας ώστε αδυνατεί τις ν’ αναγνωρίση τον άγιον όστις είναι εξεικονισμένος επ’ αυτών…». Αυτά γράφει στα 1928 ένας επιφανής Καρβαλιώτης και μεταφέρει μέχρι σήμερα ο διακεκριμένος ιστορικός και συγγραφέας Κυριάκος Λυκουρίνος.

Στις 15 Σεπτεμβρίου του 1929 θεμελιώνεται η σημερινή εκκλησία και στην προσφώνησή του ο πρόεδρος του Φιλεκπαιδευτικού Συνδέσμου της Κοινότητας Ιωάννης Δοπρίδης, σημειώνει μετά πολλών άλλων: «[…] Σήμερον, ακριβώς πέντε έτη από την ημέραν που εγκαταλείψαμεν ακουσίως την Μικρασιατικήν μας Καρβάλλην, με τους ιερούς βωμούς και τους τάφους των πατέρων μας, κατατίθεται ο θεμέλιος λίθος του ανεγερθησομένου νέου ιερού Ναού του Γρηγορίου του Θεολόγου. Η σημερινή τελετή αποτελεί […] και εν ευλαβές μνημόσυνον του ήδη σκλάβου ιερού ναού μας που ευρίσκεται εκεί πέραν του Αιγαίου εις τα υψίπεδα της Κεντρώας Μικρασίας. Ο νέος ανεγερθησόμενος ναός

[...] θα περιλάβη τα διασωθέντα ιερά κειμήλια μετά του ιερού λειψάνου του πολιούχου μας και του σεπτού Τιμίου Σταυρού του δωρηθέντος υπό του αειμνήστου Αυτοκράτορος Θεοδοσίου του Μεγάλου και θα αποτελέση ούτος ιερόν προσκύνημα και εν τη ελευθέρα πατρίδι [...]».

Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ